

UMBOÐSMAÐUR BARNA

Velferðarnefnd Alþingis

Reykjavík 18. maí 2022

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um breytingu á ýmsum lögum í þágu barna, 530. mál.

Vísað er til beiðni velferðarnefndar Alþingis til umboðsmanns barna, dags. 2. maí sl., þar sem óskað er umsagnar vegna frumvarps til laga um breytingu á ýmsum lögum í þágu barna (samþætting þjónustu í þágu barna, snemmtækur stuðningur), mál nr. 530.

Umboðsmaður barna gerir athugasemd við 13. gr. frumvarpsins, þar sem lagðar eru til breytingar á 4. mgr. 31. gr. laga nr. 38/2018 um þjónustu við fatlað fólk með langvarandi stuðningsþarfir. Eftir viðkomandi breytingar myndi ákvæðið kveða á um rétt barns til að tjá sig um mál sem það varðar í samræmi við aldur þess og þroska en í núverandi mynd þess kemur fram að fötluð börn eigi rétt á að láta í ljós skoðanir sínar á þjónustu þeim til handa. Með því að veita börnum rétt á að tjá sig í samræmi við aldur þeirra og þroska er í raun verið að þrengja rétt þeirra til þess að tjá sig.

Samkvæmt 12. gr. barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna ber að tryggja barni sem myndað getur eigin skoðanir rétt til að láta þær frjálsglega í ljós í öllum málum sem það varðar, og skal tekið réttmætt tillit til skoðana þess í samræmi við aldur þess og þroska. Barnaréttarnefnd Sameinuðu þjóðanna hefur lagt áherslu á að ávallt skuli leggja mat á það hvort barn er fært um að mynda sér eigin skoðanir og gera beri ráð fyrir því að barn búi yfir færni til að tjá eigin skoðanir. Einnig hefur barnaréttarnefndin áréttað mikilvægi þess að ekki sé miðað við tiltekinn aldur, ung börn geta til að mynda tjáð skoðanir sínar þó svo að þau geti ekki gert það með orðum. Þá tekur 12. gr. Barnasáttmálans jöfnum höndum til allra barna hvort sem þau eru með fatlanir eða ekki. Aðildarríkjum Barnasáttmálans ber að hvetja börn til þess að mynda sér skoðanir og búa börnum aðstæður og umhverfi sem styður við rétt þeirra til þess að láta skoðanir sínar í ljós. Við innleiðingu 12. gr. ber að viðurkenna, og virða, önnur tjáningarform en orð, eins og leik, líkamstjáningu, svipdrætti og teikningar, sem leiðir fyrir ung börn að tjá skilning sinn og vilja. Það ber því ekki að gera kröfu um að barn geti skilið allar hliðar máls, eingöngu þarf að vera til staðar fullnægjandi skilningur, þannig að barn geti myndað sér skoðun.

Í frumvarpinu er jafnframt lagt til að kveðið verði á um það í 4. mgr. 31. gr. laga nr. 38/2018, að taka beri tillit til sjónarmiða og skoðana barnsins við meðferð og úrlausn máls, í samræmi við hagsmuni þess hverju sinni. Umboðsmaður gerir einnig athugasemd við þetta orðalag, það hversu mikla hagsmuni barn á af tilteknu máli á ekki að hafa áhrif á það hvort tekið sé tillit til skoðana þeirra. Umboðsmaður leggur til að frekar verði kveðið á um að taka beri tillit til sjónarmiða og skoðana barns í samræmi við aldur þess og þroska til samræmis við 12. gr. Barnasáttmálans. Það er mikilvægt að aðildarríki Barnasáttmálans tryggi ekki aðeins rétt barna til þess að tjá sig heldur að einnig sé tekið tillit til sjónarmiða þeirra í samræmi við aldur þeirra og þroska.

Umboðsmaður barna leggur til að 13. gr. frumvarpsins verði orðuð með eftirfarandi hætti:

4. mgr. 31. gr. laganna orðast svo:

Barn á rétt á að tjá sig um mál sem það varðar. Við meðferð og úrlausn máls sem varðar barn skal taka tillit til sjónarmiða og skoðana barnsins í samræmi við aldur þess og þroska.

Virðingarfyllst,

Salvör Nordal, umboðsmaður barna